

Prof. Dr. ERNEST JACK'e
Fahrî Siyasal Bilgiler Doktoru unvanı verilmesi münasebetiyle
Fakülte Dekanı Prof. Dr. KEMÂL FİKRET ARIK'ın
yaptığı konuşma

Büyük Millet Meclisinin Sayın Reisi,

Aziz misafirlerimiz,

Değerli öğretim üyeleri;

Bugün burada pek şerefli ve pek asîl bir vazifeyi ifa etmek; çok değerli ve muhterem bir ilim, fikir ve hareket adamına büyük ve kelimenin en has mânasiyle sadık bir Türk dostuna, ATATÜRK'ün «Kaderin savurduğu her haşin darbeye bizimle beraber katlanmakla kalmayıp bundan doğan acıları hafifletmek için de akla gelen hiç bir yardımı esirgemiyen sadık dost» olarak vasıflandırdığı Prof. Dr. Ernest Jackh'e şükran borcunu eda etmek için toplanmış bulunuyoruz.

Prof. Ernest Jackh 1875 tarihinde Almanya'da doğmuştur. İlk ve Orta tahsilini Almanya'da Blaubeuren ve Ksulbronn ve Stuttgart'da yapan Sayın Profesör sırasıyla Stuttgart, Breslav, Cenevre, Münich ve Heidelberg Üniversitelerinde bulunmuştur. 1908 de ilk defa tesadüfün sevkiyel geldiği Türkiye, bundan sonra — kendi tâbiriyle — kendisinin kaderi olmuştur. 1908 - 1918 yılları arasında Türk - Alman dostluğunun ve karşılıklı anlayışının adetâ bir sembolü haline gelmiştir. Bu devrede Almanya'da bulunan Türk talebelerinin her türlü ihtiyacını sağlamak için elinden geleni yapmış, cephelerde çalışan kahraman Mehmetçik'lerle haşır ve neşir olmuş, maddeten ve manen kendisini Türk Devlet ve Milletinin hizmetine hasretmiştir. Onun bu asil hizmetlerinin en parlak delilini Aziz ATATÜRK'ün Miralay Mustafa Kemâl imzasıyla Çanakkale'den çektiği 2 Eylül 1915 tarihli telgrafta buluyoruz : Eşsiz kahramanımız bu telgrafta aynen şöyle diyordu : «Gelibolu Yarım Adasında yaralanan ve sakatlanan Osmanlı askerleri için topladığımız ianeye benim ve Mareşal Fon Sanders'in teşekkürlerini sunarız. Yolladığımız bir milyon Mark'a (Jack Fonu) ismini verdik. Kaderin savurduğu her haşin darbeye bizimle katlanmakla kalmayıp bundan doğan ıztırapları da hafifletmek için akla gelen her yardımı esirgemiyen aziz sadık dostu, Fevzi Beyin de selâmlarını ve şükranlarını yollar.»

Zamanının Şeyhülislâm Hayri Efendi O'nun Türk eserlerini Avrupalılara tanıtmak hususunda gösterdiği gayretlere teşekkür ederken şöyle diyordu: «1911 den itibaren sizi Sadrazamın temsilcisi sıfatıyla resmen ziyaretimden beri Türkiye uğrunda sarfettiğiniz gayretleri takip etmekteyiz. Anadolu'daki faaliyetiniz sırasında yakalandığınız sıtmadan Beyoğlu Hastahanesinde yattığınızı hatırlarsınız.. Bir çok Türk Devlet adamlarından daha fazla çalıştığınızı biliyorum... 1908 den itibaren dünya millet borçları arasında (Yükselen Hilâl) i keşfettiğiniz zaman başlayan samimî anlayışınız karşısında Türkler şükran duymaktadır»...

Birinci Cihan Harbinin ve ona takaddüm eden acı günlerin kan, ateş, yeis dolusu havası içinde Ernest Jack Türk Milletini, cephede dövüşürken, denizde çarpışırken, çöllerde ateş içinde kavrulurken, sefalet hastalık ve yoksulluklarla pençeleşirken; her zaman ve her yerde kendisine sayıca, cephaneye ve malzemece, silâhça kat kat üstün kuvvetler karşısında vatanını ve namısını müdafaa ederken gördü ve bu milleti hakikî değeriyle o zaman anladı ve o zamandan beri ona bütün gönlü ile bağlandı ve bağlanışını şöyle kaydirdi: «Dünyada Türk kadar sadık ve değerli fakat yanlış anlaşılmiş bir millet yoktur...»

Evet, o devirde Türk kadar yanlış anlaşılmiş bir millet yoktu. Her tarafta pek çeşitli sebep ve saiklerle Türkiye aleyhine yeis verici zehirli bir hava esiyordu. Hattâ iki yabancı muharrir Türkiye'nin mukadder çöküşünü sevinçle anlatmak için Türkiye'yi kastederek «Alçalan Hilâl» adıyla eserler neşrediyorlardı. Ernest Jack bunlara karşı ayzdığı «*Yükselen Hilâl*» isimli meşhur eseriyle Türk tarih, medeniyet ve milletin hakikî değerini ve nelere muktedir olacağını derin bir inanış ve bilgi ile ifade etti.

Birinci Cihan Harbinin malûm şekilde sona ermesi üzerine Berlin'de hain bir kurşunla yere serilen Sadramamızın cesedini yerden kaldırtarak ve verilen hükmün haksızlığına, Alman Hariciyesinin alâkasızlığına karşı isyan eden yine Prof. Jack oldu.

Prof. Jack'ın, 1920 yılında Berlin'de meşhur «Siyasî İlimler Yüksek Okulu» nu kurduğunu görüyoruz. Bunun başına Müdür olarak talebesi ve dostu, bugün dost ve müttelik Batı Almanya'nın mümtaz Cumhurreisi ve Ankara Üniversitesi Fahrî Hukuk Doktoru bulunan Theodor Heuss'i getirdi. Bu yüksek ilim ocağında memleketimizin ve diğer memleketlerin halen yüksek mevkilerini işgal eden talebeler yetiştirdi. Ve Almanya'da o tarihte sayısı 2000 i geçen Türk talebeleriyle yakından meşgul oldu. Türk - Alman dostluk cemiyetleri kurup yaşatmak için elinden geleni yaptı. Türkiye ile bir alış verişimiz kalmamıştır diyen o zamanki Devlet adamlarını acı şekilde tenkide devam etti.

1933 yılında Nasyonal Sosyalist rejimin getirdiği tehditkâr havaya karşı fikirlerini veüzerine titrediği büyük ilim yuvasını hararetle müdafaa eden muhterem Prof. Almanya'yı terkederek Londra'ya geçmek mecburiyetinde kalmıştır. Orada aziz dostu ve büyük devlet adamı Churchill ile işbirliği ederek Commonwealth hareketinin kurulmasına ve gelişmesine âmil olmuştur. Bu arada Türk - İngiliz bölümünü kurmuştur. Memleketimizi bir çok defa ziyaret etmiştir. Türkiye ve Türkiye'nin çeşitli meseleleri hakkında bir çok konferanslar vermiştir.

İkinci Cihan Harbi sırasında Türkiye hakkında bir seminer idare etmek için Birleşik Amerika'da Columbia Üniversitesine giden Profesör 1940 - 1948 yıllarında aynı Üniversitenin Siyasî İlimler Fakültesinde Profesörlük etmiştir ve Roosevelt, Eisenhower gibi mümtaz devlet adamlarıyla dostluk bağları tesis eden Profesör Columbia Üniversitesinde ilmi çevreleri Türkiye ve Orta Doğu meselelerinin ehemmiyeti üzerinde iknaa muvaffak olmuştur. Bu arada Türkiye'nin NATO'ya alınması hususunda temas, yazı ve çalışmaları ile değerli hizmetlerde bulunmuştur. Daha sonra Başkan Eisenhower'in yardımını da sağlayarak büyük emeklerle Columbia Üniversitesinde (Yakın ve Orta Doğu Enstitüsü) nü kurmuştur. Müdürü olduğu bu Enstitüde Türkiye'ye ait çeşitli meseleler inceleme konusu yapılmakta ve bu arada davet edilen Türk Profesörleri vasıtasıyla bütün dünyaya Türk dâvaları izah edilmektedir.

Bu faaliyetlerine muvazî olarak sayın Prof. tertip ettiği toplantı ve konferanslarla memleketimizin Amerika'da ve dünya'da tanınmasına büyük gayretler sarfetmiştir. Şimdiye kadar yazdığı 25 kitap ve 200 den fazla makale Türkiye veya Türkiye ile ilgili meseleler ön plânı işgal etmektedir. 1908 de yazdığı (Yükselen Hilâl) ismi unutulmaz eserinden sonra 1911 de «Arnavutlukta Türkiye Karargâhında», 1913 de «Almanya Doğu'da» isimli eserlerinden başka 1944 de «Türkiye'nin dünü ve bugünü ve yarını» eserlerini yaymıştır. «Dünyanın Merkezi Orta Doğu» isimli eserde «Türkiye'nin misal» i The Exemple of Turkey başlığını taşıyan kısım onun kalemiyle bugünkü Türkiye'nin en nafiz, en canlı bir tasvir ve tahlilini ifade eder.

Bohr, Rabi ve Oppenheimer ile birlikte neşrettiği Perspectives World'ın İdare Meclisi âzası bulunmaktadır. Bu çalışmalarının karşılığı olarak Prof., Londra'da World Affairs Enstitüsü'nün Başkan vekilliğine tâyin edilmiş ve Berlin'de bundan 36 yıl önce kendi kurduğu Siyasî İlimler Yüksek Okuluna şeref büstü konmuştur.

Muhterem Profesör memleketimize yaptığı bu ziyaretinden sonra (Türkiye'nin eşsizliği) isimli pek mühim bir eser neşredecektir.

Türkiye'yi ilk ziyaretinin bu 50 nci ve Muhterem Profesörün 84 üncü yıldönümünde, Ankara Üniversitesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi insanlığı, ilme ve memleketimize bu derece büyük hizmetler ifa eden Columbia Üniversitesi Siyasî İlimler Profesörü pek sayın Ernest Jack'e Fahri Siyasal Bilgiler Doktoru unvanını tevcih etmekle pek şerefli ve pek zevkli bir şükran borcunu ifa ettiğine inanmaktadır.

Sayın Profesör, muhterem heyetiniz, bütün Ankara Üniversitesi ve hastalığı sebebiyle aramıza katılamamanın acısı içinde bulunan Rektörümüz adına, en derin hürmet duygularıyla ve en kalbî temennilerimle selâmlar ve Üniversiteler Kanununun verdiği selâhiyete binaen Siyasal Bilgiler Fakültesi Profesörler Kurulu'nun ve Ankara Üniversitesi Senatosunun ittifakla verdikleri karar gereğince kendisini resmen «Ankara Üniversitesi fahri siyasî ilimler doktoru» ilân ediyorum.